

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló« a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhöz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:

BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Jókai-utca 10.

Egyes számok kaphatók: Rotter Izsák és Weisz Herman tőzsdéjében.

Mi lesz a kórházi épülettel?

Némán meredeznek az ég felé a régi városi kórház falai. A hol valamikor annyi fájdalom enyhült meg, a hol annyi hálafohász takadt, ott most csendes némaság uralkodik.

De hát mi lesz most azzal a hatalmas épülettel, a mely most már több mint egy százada urálja az egész vizvárost? Egy hatalmas terület, körülbelül három hold terület tartozik hozzá, mely mintha arra várakoznék, hogy oda egy monumentális, a kor igényeinek teljesen megfelelő alkotás kerüljön.

Hallottuk a minap, hogy tervbe volt véve, miszerint örültek házává fogják átalakítani ötven beteg számára. Ezt a tervet, a mint halljuk, elejtették. Nem is bánjuk, mert mégis csak furcsa dolog lenne az, hogy a város élénk forgalmi helyén a legszerencsétlenebb emberek börtönének komor falai meredeznének.

Hallottuk, hogy a főmérnök ur a hatalmas terület egy részét lementszetni akarná, hogy a királykut-utcától a gáz utcáig egy egyenes ut váгна át s a levágtott terület a vásárteret nagyobbítaná. Nem tudjuk, mennyivel lenne szebb a város, ha ezt a

tervet néhány ezer forint költséggel keresztülvinnék. Annyi bizonyos, hogy a királykut-utca se lenne szebb, a gáz-utca sem, a vásárteret nagyobbodnék ugyan, de hiszen épen városunk polgármestere mutatta ki a múlt esztendőben, hogy a mi vásárterünk, hasonlítva egyéb városokéhoz, ugy is felesleges nagy. Meg ha ilyen szépitési művéletekbe akarnánk kezdeni, akkor fel kellene vennünk néhány milliót s legelőször a belvárost kellene halomra döntetnünk.

Hanem hallottunk mi egy ezeknél sokkal szebb, sokkal praktikusabb megoldást, melyet a polgármester úr óhajt a megvalósulás felé vitetni. A városi árva-házat óhajtja arra az óriási területre vitetni. Ez az eszme nem új, hiszen évekkkel ezelőtt is volt már itt ott róla szó, a múlt évben meg épen lapunk volt az, a mely egy nagyszabású tervet közölt a kórházi teleknek praktikus felhasználásáról. Akkor városrészerte sokfelé, épen a legilletékesebb egyének voltak azok, a kik helyeslésüket nyilvánították felette. Örülünk, hogy a polgármester úr szintén óhaját nyilvánította a kérdés illetlen megoldására.

Annyi bizonyos, hogy a Városi Árvaház a mostani helyén és a mostani álla-

potában épen nem teleg meg annak a czélnak, hogy a humanizmus egy nagy eszméjét szolgálja. Ha tehát áthoznák a kórház helyére, egy régi szükségletnek tennének eleget s a mellett egy csapással megoldanának egy olyan kérdést, a mely egy folytonos kérdőjel alakjában áll előttünk.

Hanem ha megoldást akarunk, legyen az valódi megoldás és ne foltogatás. Ha át akarnák alakítani a mostani épületet, a hogyan egyesek emlegetik - az ismét télmunka lenne. Az igaz, hogy néhány ezer forinttal kevesebbe kerülne, de lenne a városunknak ismét egy gyenge alkotása, a mely átkoztatni fogja azt a bölcs intézkedést, hogy pár ezer forintért legalább ötven esztendőre megnyomorítanak egy humanus intézményt. Hiszen a kórházi épület mostani földszinti helyiségei oly alacsonyok, hogy egy megtermett ember a plafondot eléri, azontelül oly mélyen tek-szenek, hogy lépcsőn kell lemenni. Tessék utat alkotni, ha többé kerül is, de meg lesz kimélve a város egy régi épület sok-szerű átalakításától, meg egy hatalmas formátlanúságtól.

És még egyet. Az a tervezgetés ne tartsion sokáig. Minden elvesztett nap pénz-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

A kath. legényegyletekről.

Irta és a kath. legényegylet évi közgyűlésén felolvasta:

Bilkey Ferencz, az Egylet m. elnöke.

(Folytatás.)

— Mintha annak a sok jónak, a mit az én jó szüleim a szívembe ojtottak, mintha annak akkor mind a visszája, mind az elenkezője történt volna, mintha az angyalok kezéből most a rossz lélek körmei közé kellett volna kerülőm.

— Mi történt aztán velem? Elvégeztem az elemi iskolákat, aztán elvittek a városba inasnak, mint annyi más szegény gyereket.

— Ha szüleim halála után megindultam a lejtőn lefelé, ugy most rohamosan haladtam a romlás útján.

— Nagy műhelybe kerültem, a gazdának sok segédje dolgozott. Eleinte csak lóto-futó voltam, aztán később a műhelyben alkalmaztak. A mit ott hallottam, elég volt, hogy letörölje minden jónak még a látszatát is. A legények egyik a másíknak beszélte el, hogy hogyan mulatták el a pénzüket, hol és merre jártak, miféle társaságokba keveredtek. Virtust csináltak belőle, ki a legnagyobb ivó, ki tudja a legrágárabb, legocsmányabb vicceket mondani. Szájukból dőlt a bor- és pálinka-gőz, meg a káromkodás. Eleinte visszariadtam tőlük, aztán magam is szépnek, legényesnek tartottam az ő passziójukat. Hogy megnézhetik ezeket az ut-

czán? hogy irigylik a pénzüket, meg a jó kedvüket, a kinek olyan nincsen?

— Bárcsak legény lehetnék már — sóhajtottam föl magamban — én fogom csak megmutatni majd, hogy mint kell egy mesterlegénynek híressé tenni magát. Vágytam az italuk után, egyszer bele is kóstoltam az egyiknek a borába. Megérezte s kegyetlenül elvert érte. A szenvedély parazsa bennem égett már, de elfojtották a tüzet, elnyomták erőszakkal, hogy annál hevesebben törjön ki később.

— Eljött a szabadulás napja nekem is. Mint a börtönéből szabadult rab, ugy rohantam ki a függetlenségbe, ki a szabadság zászlaja alá. Nem parancsol többé senki, nem kéri többé tőlem senki, hogy hová megyek, hol verem el a pénzemet, megfordulhatok bárhol, a hova pénzért beeresztenek. Legény vagyok.

— Igaz, hogy a ruhám szebb is lehetett volna, mint a milyen volt, láttam nálamnál sokkal tisztességesebben öltözött iparos legényeket, egy kicsit irigykedtem rájuk, gondoltam, hogy azoknak sokkal több a fizetésük, mint nekem. Adósságom is volt, már a menyőre a hitel engedte és én gondoskodtam róla, hogy a pénzem a korcsmárosnál biztos helyre találjon.

— De hát hova mentem volna esténként, munka után, ha nem a korcsmába? A műhely levegőjét meguntam, rokonom nem volt egy árva lélek sem, tisztességes családban, azt hiszem, nem igen láttak volna szivesen, az utcán csak elkoborogtam, ha jó idő volt, de rossz időben hova menjek máshová, mint a korcsmába? Ott találtam magamhoz illő társaságot, jó barátokat, a kikkel elvertük, elkártyáztuk az

időnket, meg a pénzünket; hogy jót tőlük nem tanultam, sem azok én tőlem, az már világos.

Igy ment a dolog addig, a mig munka volt, a mig dolgozni tudtam. De bejött a nincsetlenség. Pangott az ipar, hónapokon keresztül nem volt mit keresnem. Hova menjék? Mentem ismét a korcsmába. Volt ott hozzám hasonló, elsoványodott, elkényeszeredett alak elég. Velük együtt mulattunk addig, a mig pénzünk volt, együtt kopáltunk most, a mikor minden nélkül, magunk nyomoruságára voltunk hagyva. Eszembe jutott akkor, hogy mily jó lett volna, ha ugy tesztek, mint egyik-másik ismerősöm szokta tenni, nagy fölösleges keresményét félre teszi a rossz napokra. Szerettem volna azt az állapotot, de hát késő és haszontalan vágyakozás volt olyanok után sóhajtoznom. Ott áldogáltunk, ott sopánkodtunk jó ideig, mikor egy kövér, vastag aranyláncos ur lépett közénk, egyikkel a másik után szivesen kezet szorított, kérdezősködött a nyomoruságunk után, sajnált, szánakozott velünk együtt. Olyan jól esett nekünk akkor az a biztató szó, mintha mézet csorgattak volna a szánkba. Olyan barátságos mosolygása volt annak az urnak. Az orra igaz egy kissé görbe volt, a lábái sem látszottak egészen rendeznek, de mikor olyan nagyon szívünkre tudott beszélni, valamennyien ugy tekintettük őt, mint egy angyalt a melyet onnan felülről küldtek le hozzánk. Sokáig beszélt a Schwarz Jakab ur — mert így hívták — egyszer aztán fölfállott az asztalra és onnan tartott beszédet hozzánk. Ugy hallgatuk, mint egy prófétát.

— Testvéreim — milyen szép volt már a

Mai lapunk 4 oldal.

beli vagtaság, a mennyiben a fekvő tőke kamatoztatásul háyer. Ha huzzuk-halasztjuk a dolgot, ki ugyan nem adunk semmit, hanem mégis annyit veszünk, a mennyit egyébként megkarithatnánk. Az igazságot egyébiránt, hogy ez úgy sem fog megtörténni. A Piros alma talán elég megoktatott bennünket, hogy a tervezgetés mily óriási pénzt emészt meg. Azt is megvette a város, ha jól emlékszünk, hatvan-ezer forintért Parlagon hevert harmincz esztendőig a ez a késlekedés belekerült a városnak újabb hatvan ezer forintjába, a mennyiben annyit mindenestre megemésztett a beleölt tőke kamataja.

Méltóságos gróf Festetich Bennó királyi tanfelügyelő ur szives figyelmébe.

Lapunk legutóbbi számában említettük, hogy visszatérünk a megyei közigazgatási bizottsági ülés egy pontjára, mely a sukorói iskolával és ezzel kapcsolatban néhai megyés püspökünk, dr. Steiner Fülöp személyével is foglalkozik.

A sukorói tanító régebben folyamodott már a megyés püspökhöz az iránt, hogy fizetése rendeztessék. Az ügy a rendes főurmtól a közigazgatási bizottság elé került, a melynek tárgyalásán Festetich Bennó gróf kir. tanfelügyelő ur azt mondotta, hogy a rendezés azért nem sikerülhetett, mert a székesfejérvári káptalanra is teher nehezedett volna, ettől pedig a *boldogult püspök a fősírat, káptalan megmenteni akarta.* Ezzel kapcsolatban mondotta a tanfelügyelő gróf ur azt is, hogy a megyés püspök igazságtalan volt.

A ki olvassa a hivatalos akták adatait, meggyőződhetik róla, hogy néhai Steiner Fülöp püspök csupán azért nem egyezett a fizetés-rendezés olyatén formájába, a melyet a sukorói hitközség kért, mert azt a törvényekkel, nevezetesen a canonica visitatióban megállapított szabályokkal ellenkezőnek találta, nem akart oly terheket ráróni, a melynek viselésére a

a megszólítás is — ha látom a ti beesett arczokat, ha látom sovány, kérges kezeiteket, szemeiteket, melyekből az éhség, nyomorúság iszonyu szava kiált hozzám, higyjétek meg, hogy a szívem megesis rajtatok. Ha éhező feleségekre, rongyos, didergő, ruhátlan gyermekeitekre gondolok, a szívem megszakadni készül. Hát miért kell ennek így lenni? Hát ti nem szoktatok dolgozni, a ti kezetek nem kérges a munkától, ti nem töltöttétek reggeltől estig a műhelyben, a gyárak zakatoló gépei mellett napjaitokat? Hát a ki dolgozik annak koplálása, fázás, didergés, rongy, nyomorúság a fizetése? Mondjátok, feleljétek igazság ez? Ére egy fabatkát az a társadalom, a mely az ő becsületet, szorgalmat, munkás lakóit ilyen sorsra enged juttatni. A munkáért koldusbotot, a becsületért, a takarosságért rongyokkal fizet neki?

— Most jöttem végig itt a fényes utcákon. A gazdagok palotái fényesen ki vannak világítva szől a zene, kiballasztik az utcára a hangos kurjantásuk, csengenek a tányérok, párolog bennük a finom étel.

Mondjátok, dolgoztak-e azok annyit, mint ti, megérdemlik-e azok a kenyeret úgy, mint ti? Ére valamit az olyan társadalom, a mely a becsületért gyalázzal fizet? Jöjjetek velem, legyetek az én hiveim, lépjétek a szociáldemokrácia zászlaja alá.

Csak úgy döngött rá az „igen”. Helyeseltünk, (j)erezünk és büszkén vallottuk meg, hogy ezentul szociáldemokraták fogunk lenni.

(Vége következik.)

káptalan nincs kötelezve. Tehát tisztára a valódi jog, törvény, és igazság álláspontján állott. Ez kiderül a hivatalos iratokból, a melyeket hisz Festetich Bennó gróf tanfelügyelő ur szorgalmasan tanulmányozott volna, szintén erre a beismerésre jutott volna és nem tette volna meg azt a káros dolgot, hogy egy nemes jellemű, most már békén pihenő nagy szellemet igazságtalanságról vádol és nem állította volna oda őt a világ szeméi elé olyan színben, mint a ki igazságtalan uton megkiméli káptalanát és szegény, nagy terhekkel küzdő hiveket terhel meg.

Méltóságos gróf, tanfelügyelő Úr! Körülbelül egy esztendővel ezelőtt történt, hogy épen lapunk, a Fejérmegyei Napló kénytelen volt az igazság érdekében szót emelni és figyelmeztetni Méltóságodat, hogy a Ferencz József nőneveidéről tett hivatalos jelentésében miért, miért nem, nem tudjuk, — de olyan állításokra engedte magát ragadtatni, a melyek az igazsággal homokgyenest ellenkeznek. Azt hittük, hogy az a figyelmeztetés, a melyet kötelességünk teljesítéséből kifolyólag kellett tennünk, meg fogja óvni Méltóságodat a jövőben hasonló botlásoktól. Ugy látszik azonban, ismét csatlakozni kellett.

Öszintén mondva, fáj a lelkünknek, hogy azt a nemes nagy lelket védelmeznünk kell, hogy akadt valaki, a ki őt csendes siri-nyugalomban háborgatja és olyan kemény vádak szór arra a bemochosodott sirhalomra, a melyekre ha valaki, úgy ő szolgált rá legkevésbé. Hiszen ha valaki tudja, úgy épen Méltóságodnak kellene tudni azt, hogy Steiner püspök mekkora áldozatot hozott iskoláiért. Tudni kellene Méltóságodnak is, hogy Istenben boldogult püspökünknek majdnem minden gondoskodása két dolog körül csoportosult, a templom és az iskola körül. Nem volt az áldozat, a melyet ezért a kettőért meg ne hozott volna. Megadóztatta ezért első sorban önmagát. A ki ismerte, tudta jól, hogy azért volt olyan nagyon szegény, mert templomaiért és iskoláiért az utolsó fillértől is kész volt önmagát megfosztani. Megadóztatta másodsorban káptalanát. A mit az ő befolyása, kérése, ha kellett, könyörgése ki tudott eszközölni, kieszközölt minden egyes papját, hogy az iskolák, a tanítók és tanítás ügyét minél szebb és virágzóbb karba juttassa. Ő létesítette itt a Szent-István alapot, a melyre első sorban s legulsólyosabban ő maga, azután minden egyes papja áldozatot hoztak. A ki ezt tudja, a ki ezt ismeri, annak nem szabad őt igazságtalanságról vádolni, annak nem szabad a világ elé vágni azt a súlyos vádat, hogy papjait kimélte a szegény hivek rovására. Ha élne, tudjuk, hogy megvédelmezné magát és olyan igazságot szolgáltatna megsértett önértetének, a melyért épen Ön, méltóságos tanfelügyelő ur mondana legkevésbé köszönetet. Megsérteni valakit, a ki a holtak országában csöndes pihenést kíván, igazságtalanságról vádolni olyan embert, a ki egész életében az igazság vértanuja volt, a ki önmagát védelmezni többé nem tudja, ez méltóságos gróf ur nem szép és nem lovagias eljárás. De mortuis nil, nisi bene, ezt mondja a latin, csak jól, csak igazságosan ítéljünk a halottakról. Önnek, méltóságos tanfelügyelő ur fáj az igazság is, méltóztatassék csak az egy esztendővel ezelőtt történetekre visszaemlékezni, miért támad tehát másokat az igazságtalanság fejeverével, nem véli, hogy két élt kard van a kezében?

ÜJDONSÁGOK.

— **Herczegi Völcséján.** Volcsében, a főhercegi család ottani villájában i. hó 3-án délelőtt 11 órakor volt József főhercegi legifjabb unokájának József Ágost főhercege és Angusta hercegnőasszony január 3-dikán született fiának a keresztelője. Az újszülött hercege a keresztelésben László Luitpold József Antal Ignác, Benedek Bernát Mária neveket kapta. Keresztapa Luitpold bajor regens-herceg volt, akit Lipót bajor hercege képviselt a szertartáson. A keresztelést Zamlicz Vincze volocai plebános végezte.

— **Közig. bizottsági ülés a városnál.** A város közigazgatási bizottsága tegnap azaz i. hó 9-én tartotta meg rendes havi ülését Fiáth Pál báró főispán elnöklété mellett. Az ülés folyása, mint rendesen, az alkalommal is csendes, zajtalan volt. A szakreferensek hivatalos jelentéseit, halk társalgás között hallgatja meg a bizottság, általános érdeklődést mi sem kelthetett s így szó nélkül vétették tudomásul. Tóth Aladár szólalt fel az ülés folyamán két alkalommal. Először igen üdvös újítást proponált, azt t. i. hogy havonként adjon be jelentést a közig. bizottságnak a rendőrkapitányság a polgármester utján a közbiztonság állapotáról. Igaz hogy jelenleg nem, de alakulhatnak úgy a viszonyok, hogy a bizottság intézkedésre lesz hivatva, a mi a jelenlegi rendszer mellett nem lehetséges. A bizottság helyesléssel fogadta az indítványt sily értelemben mondta ki a főispán a határozatot.

Az indítvány tárgyalása után dr. Bierbauer Viktor főorvos tette meg jelentését a közegészségügy mult havi állapotáról. Kielegítőnek mondja a közegészségügyi állapotokat, mégis rosszabbnak a november havinál. A kutmizériák e jelentésnek is tárgyat képeztek. A közegészségügyi statisztikai kimutatás a következő: született 51 fi, 42 nő; meghalt 40 fi, 30 nő. A városi kórházban, mely e hó 5-én megszüntette működését, november hó végén maradt 11 fi, 16 nő. DeceMBER hóban felvételét 18 fi, 15 nő; meghalt 3 fi, 1 nő. Maradt a hó végén 11 fi, 11 nő. A mult évben 1085 ápolási nappal 530 beteg ápolatott a kórházban, bejáró beteg pedig 758 gyógykezeltetett.

A közegészségügyi jelentés kapcsán ismét felszólalt Tóth Aladár biz. tag s kérdést intéz a jelenlevő főorvoshoz, vajjon a sütő-üzletek illetve műhelyek időnként megvizsgáltatnak-e orvosrendőrileg. Dr. Bierbauer Viktor főorvos kijelenti, hogy a műhelyek havonként megvizsgáltatnak s jövőben beleveszi havi jelentésébe a vizsgálatok eredményét is. Festetich Bennó gróf tanfelügyelő kéri a vizsgálatot kiterjeszteni főleg a sütő-tanonczokra, azoknak fejlettségére és munkaidejére. Dr. Sára Gyula ezt ezen formában feleslegesnek tartja, mert az ipartörvény értelmében az az első fokú iparhatóság, továbbá az iparhatósági megbíztottak hatáskörébe tartozik. Az ügy tehát megoldást nyer azáltal, ha a főkapitánytól e tárgyban részletes jelentést kérünk. A bizottság ily értelemben hozta meg határozatát.

Az ülés további részét ismét a szakreferensek havi jelentései vették igénybe, a melyek elhangzása után az ülés fél 11 órakor véget ért.

— **Zeneakadémia.** Balassa L. Kálmán zene-tanár zeneakadémiájában i. évi január hó 15-én. solóénektanfolyam nyílik meg, melyre felhívjuk az éneket tanulni óhajtok figyelmét. Az énektanítás díja, úgy mint a többi tanszakokon, havonta 10 (tíz) korona. Az intézet helyisége: Szent-István utca 5 szám.

